

Logopeda

229402

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009

Logopeda w swojej pracy zajmuje się diagnozą i terapią osób, które z różnych przyczyn mają wady lub zaburzenia mowy, utrudniające im komunikowanie się z otoczeniem społecznym. Celem pracy logopedy jest osiągnięcie przez pacjenta, poprzez działania prewencyjne i terapeutyczne, prawidłowych czynności mówienia (lub innego sposobu przekazu tekstu np. język migowy) i rozumienia wypowiedzi językowych.

Specjalistyczną opieką logopedyczną mogą być objęte osoby w różnym wieku (niemowlęta, dzieci, młodzież, osoby dorosłe) i z różnego rodzaju zaburzeniami mowy i artykulacji, które mogą być spowodowane, np. wadami zgryzu, rozszczepem podniebienia, opóźnieniem rozwoju umysłowego, uszkodzeniami słuchu, uszkodzeniami mózgu po urazach itp. Dlatego też z zawodem logopedy związanych jest szereg specjalności, które determinują podstawowe zadania i czynności zawodowe osób go wykonujących. I tak, logopeda ogólny diagnozuje stan artykulacji i prowadzi terapię mowy, doprowadzając do prawidłowej wymowy głosek oraz stymuluje opóźniony rozwój mowy, np. u dzieci w wieku przedszkolnym. Surdologopeda zajmuje się natomiast osobami z zaburzeniami słuchu, a jego praca polega na kształtowaniu rozumienia i tworzeniu mówionych i pisanych tekstów językowych, uczy również posługiwania się językiem migowym. Kolejny specjalista to neurologopeda, który zajmuje się diagnozą i terapią osób, u których zaburzenia mowy są skutkiem uszkodzenia układu nerwowego, np. z mózgowym porażeniem dziecięcym, po udarach lub uszkodzeniach mózgu. Inni specjaliści to balbutologopeda, który terapeutyzuje osoby jaskające się, oligofrenologopeda, który zajmuje się diagnozą i terapią mowy osób upośledzonych umysłowo, autystycznych, zaburzonych psychicznie oraz ortoepik – specjalista od emisji głosu, kultury słowa, technik wyrazistego mówienia.

Logopeda każdej specjalności pracuje jednak przede wszystkim nad tym, aby osoba objęta terapią nauczyła się jak najlepiej mówić, a więc formułować i artykułować wypowiedzi oraz rozumiała wypowiedzi innych osób, a w przypadku osób nie mówiących – by nauczyły się komunikować z otoczeniem w sposób niewerbalny (np. poprzez język migowy, piktogramy).

Do zadań logopedy, niezależnie od specjalizacji, należy przede wszystkim przeprowadzenie bardzo dokładnego wywiadu z osobą, która ma być objęta pomocą, a w przypadku dzieci – rozmowa z rodzicami o rozwoju dziecka, jego problemach emocjonalnych, wychowawczych i edukacyjnych. Logopeda przeprowadza również specjalistyczne badania np. audiometrycznego badania słuchu i analizuje uzyskane wyniki, na podstawie których następnie stawia diagnozy, tj. ustala przyczyny i rodzaje zaburzeń mowy oraz ich stopień. Do zadań logopedy należy również opracowanie programu terapii tj. zestawu ćwiczeń w celu usunięcia istniejących wad. Są to m.in. ćwiczenia usprawniające pracę języka, warg, ćwiczenia oddechowe, które pozwalają na

nauczenie prawidłowego oddechu przy mówieniu, ćwiczenia artykulacyjne, które polegają na treningu prawidłowej wymowy poszczególnych głosek oraz ćwiczenia słuchowe, służące treningowi w prawidłowym odbiorze głosek i wyrazów.

Na różnych etapach realizacji swoich zadań zawodowych, tj. przeprowadzaniu badań, stawianiu diagnozy, opracowywaniu rodzaju terapii, logopeda współpracuje z innymi specjalistami: psychologiem, laryngologiem-foniatrą, audiologiem (badającym słuch), pediatrą, neurologiem, psychiatrą. W przypadku dzieci jest to również ścisła współpraca z rodzicami, nauczycielami, pedagogami.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Miejszem pracy logopedy jest najczęściej poradnia psychologiczno-pedagogiczna, przychodnia foniatryczna, oddział szpitalny, gdzie ma on swój gabinet. Gabinet logopedy, powinien być dobrze oświetlony, wyposażony w lustro, pozwalające obserwować ruchy twarzy podczas ćwiczeń oraz odpowiednie urządzenia i pomoce do prowadzenia terapii – zestawy odpowiednich ćwiczeń, zabawki dydaktyczne, komputer z oprogramowaniem logopedycznym, magnetofon itp.

W zawodzie logopedy nie występuje czynniki niebezpieczne, uciążliwe czy szkodliwe dla zdrowia. Jednak, podobnie jak w innych zawodach wymagających intensywnego kontaktu werbalnego, istnieje ryzyko zapadania na przewlekłe schorzenia narządu głosu.

Warunki społeczne

Praca logopedy wiąże się z częstymi kontaktami z ludźmi. Są to zarówno małe dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe, z którymi logopeda prowadzi indywidualne zajęcia (ćwiczenia) terapeutyczne. W przypadku terapii dzieci, konieczna jest ścisła współpraca z ich rodzicami czy opiekunami, którzy podczas ćwiczeń uczą się jak pracować z dzieckiem w domu. Praca logopedy wymaga również współdziałania z innymi specjalistami uczestniczącymi w procesie terapii pacjenta, m.in. z psychologiem, neurologiem, foniatrą, pediatrą, a w przypadku uczniów, korzystających z pomocy logopedycznej – z nauczycielami czy pedagogiem szkolnym.

Logopeda pracuje indywidualnie, tzn. sam planuje swoją pracę z pacjentami, opracowując indywidualne programy terapii i zestawy ćwiczeń (jeśli jest taka potrzeba, współpracuje w tym zakresie z innymi specjalistami).

Warunki organizacyjne

Praca logopedy odbywa się podczas dnia, najczęściej w stałych godzinach. W placówkach oświatowych jest to 20 godz. tygodniowo bezpośredniej pracy z dzieckiem, w służbie zdrowia jest to 40 godz. tygodniowo (etat).

Logopeda pracuje na samodzielnym stanowisku i ma dużą swobodę decydowania, jak

pracuje ze swoimi podopiecznymi. Sam również musi wykazać się inicjatywą w gromadzeniu odpowiednich pomocy do ćwiczeń i wzbogacaniu swojego warsztatu zawodowego, by prowadzone zajęcia, przynosiły nie tylko pożądane efekty, ale były jednocześnie atrakcyjne. Jednocześnie wykonując swój zawód w placówkach oświatowych, czy służby zdrowia podlega ich strukturze organizacyjnej, tak jak inni pracownicy, realizujący cele danej instytucji.

Logopeda, prowadząc indywidualne zajęcia terapeutyczne z pacjentami odpowiada za ich zdrowie i bezpieczeństwo.

Wymagania psychologiczne

Ostatnia aktualizacja - 09.2009

Praca logopedy oparta jest na intensywnych kontaktach z ludźmi, więc oczywiste jest, że powinien on posiadać umiejętność łatwego i wszechstronnego nawiązywania kontaktów interpersonalnych, zarówno z małymi dziećmi, niepełnosprawną młodzieżą, jak i dorosłymi z uszkodzeniami neurologicznymi, czy osobami nie mówiącymi. Drugą niezbędną cechą, jaka powinna charakteryzować logopedę to łatwość wypowiadania się w mowie pod względem artykulacyjnym i językowym, ponieważ jego praca opiera się głównie na posługiwaniu się mową i słowem.

Można powiedzieć, że sukces w tej pracy to „wypadkowa” rzetelnego przygotowania merytorycznego oraz dobrze rozwiniętych tzw. kompetencji społecznych. Prowadzenie terapii logopedycznej, często długotrwałej i żmudnej, z osobami w różnym wieku i różnymi zaburzeniami, wymaga od osoby zajmujące się tym takich cech, jak: potrzeba niesienia pomocy innym, empatia, odporność emocjonalna, wytrwałość w działaniu, umiejętność wykonywania powtarzających się (często monotonicznych) ćwiczeń. Szczególne znaczenie w tej pracy ma także zrównoważenie emocjonalne i cierpliwość oraz umiejętność wczuwania się w trudną sytuację osób, które z różnych powodów potrzebują specjalistycznej pomocy logopedycznej.

Praca logopedy oparta jest na posiadaniu wiedzy wielodyscyplinarnej, tj. medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, językowej, która wymaga ciągłego uaktualniania oraz na stosowaniu coraz to nowych urządzeń i programów (np. komputerowych). Dlatego osoba wykonująca ten zawód powinna charakteryzować się także ciekawością poznawczą w zakresie nowych metod diagnozowania i terapii oraz nowinek technicznych w otolaryngologii, foniatrii czy audiologii. Powinna również posiadać duże potrzeby samorozwoju poprzez zgłębianie wiedzy i nabywanie nowych umiejętności w posługiwaniu się metodami i urządzeniami wspomagającymi rozwój mowy.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Podstawowym warunkiem wymaganym od osoby, która pragnie być logopedą jest prawidłowa budowa narządów mowy i nienaganna artykulacja. Logopeda nie może mieć także wyraźnych oszpeceń twarzy, ponieważ mogłoby to dekoncentrować pacjenta w czasie ćwiczeń logopedycznych, który zamiast skupiać uwagę na ustach terapeuty przyglądałby się innym fragmentom jego twarzy lub w ogóle niechętnie uczestniczyłby w zajęciach. Zawód ten wymaga także nienagannego słuchu. Niewielki wydatek energetyczny kwalifikuje tę pracę do bardzo lekkich, bowiem w tym zawodzie dominuje praca siedząca. Od kandydata nie wymaga się wysokiej ogólnej wydolności

fizycznej i dużej sprawności w zakresie wszystkich układów i narządów. Mogą w tym zawodzie pracować osoby niepełnosprawne, np. z dysfunkcją narządu ruchu. Te osoby nie powinny jednak decydować się na pracę z małymi dziećmi, które podczas zajęć bywają bardzo ruchliwe i dlatego zapewnienie dyscypliny oraz bezpieczeństwa wymaga od prowadzącego panowania nad tą sytuacją. W tym zawodzie istnieje ryzyko zapadania na przewlekłe choroby narządu głosu i z tego względu od kandydatów wymaga się zaświadczenia wydanego przez lekarza foniatrę o braku przeciwwskazań do takiej pracy.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Aby podjąć pracę w zawodzie logopedy trzeba mieć minimum wyższe wykształcenie. Jednym słowem trzeba ukończyć Wyższą Szkołę Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie przy ul. Szczęśliwickiej 40 i uzyskać tytuł: pedagog specjalny - specjalność logopedia lub logopedię na kierunku - filologia polska na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, pl. Marii Curie Skłodowskiej 5 w Lublinie. Można także ukończyć studia pedagogiczne, psychologiczne, polonistyczne a także medyczne lub teatralne a następnie zaoczne podyplomowe studia logopedyczne prowadzone przez niektóre uniwersytety i wyższe szkoły pedagogiczne, uzyskując dodatkową specjalność - logopedię. W toku pracy zawodowej logopeda może uczestniczyć w różnych kursach, seminariach, konferencjach, gdzie zdobywa specjalistyczną wiedzę o przyczynach i rodzajach uszkodzeń mowy oraz o metodach terapii. Od osób, które podejmują pracę z głuchymi wymagana jest także znajomość języka migowego, a także fonogestów (każdej głosce odpowiada układ palców na płaszczyźnie twarzy i górnej części klatki piersiowej). Wszyscy powinni znać obsługę komputera, ponieważ podczas zajęć wykorzystuje się dydaktyczne programy logopedyczne.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W tym zawodzie istnieją ograniczone możliwości awansu zawodowego. Jednak logopeda może awansować na przykład na stanowisko kierownicze w placówce, w której pracuje. Może zatem zostać dyrektorem poradni logopedycznej, czy poradni rehabilitacji dzieci z wadami słuchu itp. Może i powinien natomiast podwyższać swoje kwalifikacje, bowiem logopedia, jako młoda nauka cały czas się rozwija i każdy kto nie interesuje się bieżącymi osiągnięciami pozostaje w tyle za innymi. Służy temu uczestnictwo w kursach specjalistycznych, konferencjach problemowych, można także zrobić doktorat.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Ostatnia aktualizacja - 09.2009

W oficjalnych opracowaniach dotyczących podejmowania pracy jako logopeda, nie znajdziemy informacji o ograniczeniach wiekowych, ponieważ głównym kryterium przy zatrudnieniu w tym zawodzie są ukończone studia logopedyczne, a nie wiek. W praktyce pracę na stanowisku logopedy podejmują najczęściej ludzie młodzi, bezpośrednio po studiach. Sporą grupę stanowią też osoby nieco starsze, które w wyniku przekwalifikowania (kończąc studia podyplomowe) zostały logopedami, pracując wcześniej, np. w zawodach nauczycielskich lub innych. Sami logopedzi uważają, że nie kryterium wieku jest istotne w wykonywaniu tego zawodu z powodzeniem, ale posiadane umiejętności, doświadczenie oraz cechy osobowości (poziom motywacji, cierpliwość, stabilność emocjonalna, otwartość na ludzi).

Możliwości zatrudnienia

Ostatnia aktualizacja - 09.2009

Logopeda najczęściej znajduje zatrudnienie w instytucjach finansowanych bądź dofinansowywanych z budżetu państwa. Są to placówki oświatowe, takie jak: poradnie psychologiczno-pedagogiczne, poradnie specjalistyczne dla dzieci i młodzieży z wadami słuchu i zaburzeniami mowy, szkoły, przedszkola, ośrodki szkolno-wychowawcze, np. dla dzieci upośledzonych umysłowo, dla dzieci z wadami słuchu (w przypadku zatrudnienia w oświacie, logopeda musi posiadać również wykształcenie pedagogiczne) oraz placówki pozostające w gestii służby zdrowia, np. poradnie foniatryczne, poradnie rehabilitacyjne, szpitale – oddziały laryngologiczny, neurologiczny, noworodkowy, chirurgii szczękowej.

Logopeda może również pracować w swoim prywatnym gabinecie na zasadzie samozatrudnienia lub współpracować z innymi gabinetami specjalistycznymi, np. z foniatrą, otolaryngologiem, neurologiem, psychiatrą, psychologiem. Coraz bardziej modna specjalność logopedyczna – ortoepika, zajmująca się m.in. emisją głosu, kulturą słowa, technikami wyrazistego mówienia, daje możliwość współpracy, np. z radiem, telewizją, firmami reklamowymi (najczęściej na zasadzie umowy o dzieło lub umowy zlecenia). W praktyce z powodów finansowych, uprawiający ten zawód starają się łączyć pracę w sferze budżetowej z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

Zawód ten należy do zawodów rzadkich (w Polsce aktualnie jest ok. 4 tys logopedów), a możliwości zatrudnienia kształtują się w skali kraju w zależności od „nasycenia” danego regionu w placówki lecznicze, rehabilitacyjne, edukacyjne, logopedyczne.

Zawody pokrewne

Ostatnia aktualizacja - 09.2009

pedagog,

nauczyciel szkoły specjalnej,

nauczyciel nauczania początkowego,

nauczyciel nauczania przedszkolnego,

nauczyciel akademicki,

psycholog,

specjalista rehabilitacji ruchowej,

specjalista - trener emisji głosu.

Polecana literatura

Ostatnia aktualizacja - 09.2009

Clark L., Ireland C. (1998) „*Uczymy się mówić, mówimy by się uczyć*” Dom Wydawniczy REBIS, Poznań

Demel G. (1998) „*Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola*” WSiP Warszawa

Gałkowski T., Jastrzębowska G (red.) 2001. „*Logopedia. Pytania i odpowiedzi*”. *Podręcznik akademicki*. Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole

Gałkowski T., Szelaż E., Jastrzębowska G. (red) 2005. „*Podstawy logopedii*” *Podręcznik akademicki*, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole

Młynarska M., Smereka T. (red.) 2005. „*Logopedia teoria i praktyka*” Agencja Wydawnicza a linea, Wrocław